

Modern Türklük

Araştırmaları Dergisi

Cilt 17, Sayı 3(Eylül 2020), ss. 412-426

DOI: 10.1501/MTAD.17.2020.3.21

Telif Hakkı©Ankara Üniversitesi

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

MAKALE

Bedâyi'ü'l-Lûgat Sözlüğündeki Yanlışlar Üzerine

Farhad Rahimi

Tebriz Üniversitesi (Tebriz)

ÖZET

Çağatay Türkçesi, 13. yüzyılın başlarından 20. yüzyılın başlarına kadar kullanılan bir yazı dilidir. Nevâyî'nin ölümünden sonra, onun eserlerinin kolayca okunması için, İslam dünyasının her bir köşesinde çeşitli sözlükler yazılmaya başlandı. Genellikle Osmanlı İmparatorluğu, İran, Azerbaycan, Hindistan ve Türkistan'da yazılan ve Türk dilinin gelişmesinde büyük bir değere sahip olan bu sözlükler bir sözlükçülük ekolü oluşturmuştur. İran sahasında da Ali Şîr Nevâyî'nin eserlerini anlamak üzere birçok Çağatay Türkçesi sözlüğü düzenlenmiştir. Bunlardan bir tanesi İmânî mahlaslı Tâli-i Hirevî tarafından Safevîlerin son hükümdarı Şah Sultan Hüseyin (hük. 1694-1722) zamanında ve onun buyruğuyla Ali Şîr Nevâyî'nin eserlerinden yararlanmak üzere İran'da yazılmış Çağatay Türkçesi-Farsça bir sözlük olan Bedâyi'ü'l-Lûgat'tir. Bu çalışmada önce eser, üzerinde yapılan çalışmalar ve el yazması nüshaları hakkında bilgi verilmiş daha sonra Bedâyi'ü'l-Lûgat'te bulunan yanlışlar üzerinde durulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çağatay Türkçesi, Çağatay Türkçesi Sözlükleri, Nevâyî, Sözlük Bilimi, İmânî mahlaslı Tâli-i Hirevî, Bedâyi'ü'l-Lûgat, İran, 18. yüzyıl.

ABSTRACT

Chagatai Turkish, is a writing language that the Turks continue to use from the beginning

of the 13th century until the beginning of the 20th century. After Nevâyî's death, various dictionaries began to be written on every corner of the world of Islam, so that his works could easily be read. These dictionaries, written mostly in the Ottoman Empire, Iran, Azerbaijan, India or Turkestan and having a great value for the history of Turkish language development have created a lexicographical schools. Also in the Iran field many Chagatai Turkish dictionaries were arranged to understand the works of Ali Şîr Nevâyî. One of them is Bedâyi'ü'l-Lügat Chagatai Turkish-Persian dictionary was written by Tâli'-i Hirevî called İmânî in Iran to take advantage of the works of Ali Şîr Nevâyî at the time of the last ruler of the Safavids, Shah Sultan Husein (government 1694-1722) and by his command. In this study, after was given the information about the work, the works done on it and its manuscript copies, was emphasized the mistakes in Bedâyi'ü'l-Lügat.

KEY WORDS

Chagatai Turkish, Chagatai Turkish Dictionaries, Nevâyî, Lexicography, Tâli'-i Hirevî Called İmânî, Bedâyi'ü'l-Lügat, Iran, 18th century.

1. Giriş

Çağatay Türkçesi, 13. yüzyılın başlarından 20. yüzyılın başlarına kadar kullanılan bir yazı dilidir. Başka coğrafyalarda olduğu gibi İran sahasında da Nevâyî'nin eserlerini anlamak üzere birçok Çağatay Türkçesi sözlüğü düzenlenmiştir. Bunlardan birisi de Bedâyi'ü'l-Lügat'tır. Bu çalışmada önce eser, eserin üzerinde yapılan çalışmalar ve el yazması nüshaları hakkında bilgi verilmiş daha sonra Bedâyi'ü'l-Lügat'te bulunan yanlışlar üzerinde durulmuştur. Bu yanlışlar, “Yanlış maddeler veya anlamlandırmalar”, “Yanlış olma ihtimali bulunan maddeler veya anlamlandırmalar”, “Kaynaklara yapılan yanlış göndermeler” ve “Madde başlarının altında verilen örneklerdeki yanlışlıklar” başlıkları altında ele alınmaya çalışılmıştır. Başvurulan eserlerin sayfa numarası genellikle yay ayrıç içinde bulunan ilk sayıyla, yayınlarda verilen beyit veya bölüm numarası ise ikinci sayıyla belirtilmiştir.

2. Bedâyi'ü'l-Lügat

Çağatay Türkçesi-Farsça olan ve örnek şiirler içeren bu sözlük, Safevîlerin son hükümdarı Şah Sultan Hüseyin (hük. 1694-1722) zamanında ve onun buyruğuyla Ali Şîr Nevâyî'nin eserlerinden yararlanmak üzere İmânî mahlaslı Tâli'-i Hirevî tarafından yazılmıştır. Bu eserin girişinde İmânî'ye ait şu beyitler vardır:

Şehî k'ez vey cihân râ zîb ü zîn est
 Şehen-şâh-ı cihân *Sulţân Hüseyn* est
 Şeh-i encüm-âşem dârâ-yı devrân
 Nuḥustîn vâriş-i mülk-i *Süleymân*

(شهی کز وی جهان را زیب و زین است)
شهنشاه جهان سلطان حسین است
شه انجم حشم دارای دوران
نخستین وارث ملک سلیمان)

Bu beyitler Safevî padişahlarından II. Şah Safî yani Şah Süleymân (hük. 1666-1694) ve onun yerine geçen oğlu Şah Sultan Hüseyin'i (hük. 1694-1722) açıkça işaret etmektedir (Gülçin-i Maani, Ş.1372: 13).

Mîrzâ Mehdî Han'ın saydığı Heratlı Tâli', Ferâgî, Nedrali ve Mîrzâ Abdu'l-Celîl Nasîrî gibi Çağatay Türkçesi sözlükçüleri içinde, kendisinden sonra yazılan diğer Çağatay Türkçesi sözlüklerine kaynaklık eden *Bedâyi'ü'l-Lügat*'in yazarı da bulunmaktadır. *Bedâyi'ü'l-Lügat*'ten Mîrzâ Mehdî Han gibi tanınmış sözlükçüler de yararlanmışlardır. *Bedâyi'ü'l-Lügat*'in yazarı, eseri hazırlarken *Abuşka* sözlüğünden yararlandığını söyleyebiliriz. Aşağıda verilen iki örnek buna işaret etmektedir:

1. AŞ: *ilmegeni* (ایلمگانی) “ilişdürmeyi denemekdür. Gözine ilişdürmeyi ya'nî iltifât etmedi demek murâddur. Ferhâd'unğ müvekkileri Husrev'e iltifât etmediği yerde gelür:

Anıñg hükmiğa pervâ kıılmağanı
Esâsın közge muṭlağ ilmegeni” (32a).

BL: *ilmegeni* (ایلمگانی) “iltifât etmemek, fark etmemek. Ferhâd'ın Husrev'in makamı ve büyüklüğüne aldırmasında:

Anıñg hükmiğa pervâ kıılmağanı
Esâsın közge muṭlağ ilmegeni” (31b).
Görüldüğü gibi AŞ'de verilen anlam daha ayrıntılıdır.

2. AŞ: *ulğanganda* (ولغانغاندا) “ulalup büyüdüğü vakt denemekdür. Bir mertebe-yi kühûla dërler ve ba'zî maḥalda kühûldan pîrlik mertebesine dërler.

Ötüp ‘aşk içre ‘ömrüm zâhidâ koy zühhd irşâdın
Kişi mundağ uluğ şan‘atnı ulğanganda örgermes” (51a).

BL: *ulğankanda* (ولغانغانده) “ölmek çağından kinayedir.

Öter ‘aşk içre ‘ömrüm zâhidâ koy zühhd irşâdın
Kişi mundağ uluğ şan‘atnı ulğankanda örgermiş” (23b).

Görüldüğü gibi aynı örnek kullanılmış, fakat AŞ'deki *ulalup* “büyüyüp” sözcüğü BL'de *ölüp* “ölüp” biçiminde okunmuştur.

3. SG yazarı birçok yerde BL yazarının AŞ'den yararlandığını zikretmiştir. SG yazarı, "Rumî yazarın" eserinde geçen (AŞ: 11a) ve Tâli'-i Hirevî (BL: 12a) ile Nasîrî'nin de ona uyarak tekrarladıklarını kaydettiği *aluk* "kaygılı, perişan" sözcüğünü, *uluk* "büyük" biçiminde düzeltmiş ve aynı örneği de vermiştir (299).

Petersburg (Leningrad) Devlet Kitaplığı Hanikova koleksiyonu nr. 35'te bir nüshası (istinsah tarihi: H. 1117/1705-1706) bulunmaktadır. Borovkov tarafından 1961'de Moskova'da bu nüsha tıpkıbasımıyla birlikte yayımlanmıştır:

• Borovkov, A. K. (1961). Bedâ'î' Al-Luğat: Slovar Tâli' İmânî Geratskogo K Soçineniyam Alishera Navoi. Moskova: Akademiya Nauk SSSR İnstitut Narodov Azil.

Bedâ'î'ü'l-Lügat sözlüğünün Vambéry'nin elindeki nüshası 1715'te istinsah edilmiştir (Thury, 1903: 4).

İran kitaplıklarında tespit edilen nüshalar şunlardır:

1. Tahran Üniversitesi-Merkez Ktp.: nr. 5936, 60 yaprak, istinsahı: H. 1119 Hâcî Muḥammed Kâtib (Danışpejuh, 1357: 161-162).

2. Tahran-Sipehsalar Ktp.: nr. 14, 142 yaprak (Şirazi, 1318: 160-161).

3. Meşhed-Astan-ı Kuds-ı Rezevi Ktp.: nr. 3709, 114 yaprak, istinsahı: H. 1224 Muḥammed Ḳazvînî, Şeyḥ-'Alî Mîrzâ-yı Ḳacar'ın buyruğuyla (Gülçin-i Maani, Ş.1372: 11-13).

4. Kum-Hüccetiye Medresesi Ktp.: nr. 488/2, istinsahı: H. 1242. Sayfa kenarlarında yazılmıştır (Üstadi, 1354: 111).

5. Tebriz-Milli Ktp. Hâc Hüseyin Naḥcivânî bölümü: nr. 1439, istinsahı: H. 13. yüzyıl.

3. *Bedâ'î'ü'l-Lügat*'in Yanlışları

3.1. Yanlış maddeler veya anlamlandırmalar

• BL: *atağlamak* (اتاغلماق) "nişanlamak, yavuklamak" (6a). Doğru biçimi: *atağlamak* (اتاغلاماق) // SG: *atağlamak*/ğ (101) // Trkm.Tr: *adagla*- (21).

• BL: *atkun* (اتقون) "geçen" (6a). Doğru biçimi ve anlamı: *atkunça* (آتقونچه) "atınca; atıncaya kadar; attıkça". BV'den verilen örnek bunu göstermektedir. Bk. BV (19, 24/2) // SG yazarı, BL'de verilen bu madde ve anlamının yanlış olduğunu belirtmiştir (97).

• BL: *akarka* (اکارقه) "ağarmak" (7a). Doğru biçimi ve anlamı: *akarga* (اکارغه) "akmağa,

akmak için”// SG’de, Tâli‘-i Hirevî ve dolayısıyla da Nasîrî’nin bu sözcüğü yanlış olarak *akarmak*’tan aldığı, hâlbuki öyle olsaydı *akarurğa* söylenmesi gerektiği ve bu sözcüğün *akmak* ile ilgili olduğu kaydedilmiştir (151).

• BL: *arğadmak* (ارغاماق) “aldatmak” (7b). Doğru biçimi: *arğadamak* (ارغاماق). GS’den verilen örnek bunu göstermektedir. Bk. AŞ (6a), BL (8a), SG (124), GS (349, 466), GS-Özb (G.452), Külliyyat-Yazma-TB (93)// Bk. AŞ (6a), SG (124), Moğ-Les (83)// DLT: *ar-* (553).

• BL: *artamak* (ارتاماق) “*hızlı yol gitmek*”; *artakıp* (ارتقب) “*hızlı yol gidip*” (8b). Doğru biçimi ve anlamı: *artılıp* (ارتيلپ) “atılıp, sıçrayıp; ardılıp; binip; yüklenip, yükletilip; çoğalıp, artıp”// AŞ: *artamak/artan-* “aşıp atlayıp geçmek; geçip gitmek” (6b). Sİ’den verilen örnekte geçen bu sözcük (BL: *artakıp*; AŞ: *artayıp*) *artılıp* olmalıdır. Bk. SG (122), Sİ (424, 5622: Têngiz eyleben kat’ tag *artılıp*), Sİ-Özb (LXVIII), Külliyyat-Yazma-TB (907: ارتيلپ), Külliyyat-Yazma1 (926: ارتيلپ), Hamse-Taşbasma (480: ارتيلپ)// SG: *artılmak/g* “çoğalmak, artmak; koşuşturmak, hızlı gitmek” (121)// DLT: *artılmak* “hayvanın sırtına asılmak, ardılmak; çuval vb. eşek üzerine yüklenmek” (113); *ert-* “geçmek; gitmek”; *ertil-* “geçilmek, ulaşılmak” (643)// CC: *ert-* “geçip gitmek; yok olmak” (68)// Şemsiyev: *artılmak* “binmek”; *artanmak/artınmak* “aşmak, aşıp geçmek; tırmanıp çıkmak, ardılmak” (487); *ärtılmak/ärtänmak* “aşmak, aşıp geçmek” (58)// Alt.Tr: *art-* “artmak; sırtına koymak, yüklemek; geride kalmak” (28); *ert-* “geçip gitmek” (85)// Kzk.Tr: *art-* “yüklemek; çoğalmak, artmak” (51)// Krgz.Tr: *art-* “fazla olmak; yükletmek”; *artil-* “fazla olmak; yükletilmek” (49)// Derleme: *artılmak* “birinin üstüne kapanmak, çullanmak”; *ardılmak* “abanmak, yüklenmek; asılmak, tırmanmak; atılmak, saldırmak; binmek; sataşmak”// Moğ-Les: *açi-* “yük yüklemek” (12).

• BL: *anğdıp* (انكداب) “*öğrenip, haberdar olup*” (11a). Doğru biçimi ve anlamı: *aijdıp* (انكديب) “pusuda bekleyip”. BL’de LM’den verilen örnekte geçen bu sözcük *aijdıp* olmalıdır.

Leyli ve Mecnûn’dan:

Halvetde anğa bu nevhalar iş

Anğdıp anası keminde êrmiş

Anğdıp| BL: *Anğdıp* (انكداب). Bk. AŞ (12b), SG (174), LM (185, 1567), LM-Özb (XIX), Külliyyat-Yazma-TB (640).

AŞ: *anğdı-/andi-* “gizlice aramak; saklanıp söz dinlemek” (12b)// SG: *anğdımek* “pusuda beklemek” (174)// DLT: *anğdı-* “hile yapmak, gizlenmek” (136)// CC: *andi-* “beklemek, gözetlemek, pusu kurmak” (9)// Kzk.Tr: *anğdı-* “takip etmek, izlemek, gözlemek”; *anğda-*

/anğla- “anlamak, sezmek” (46)// Krgz.Tr: *anğdı-* “beklemek, tarassut etmek, gözlemek, gözetlemek”; *anğda-* “anlamak” (33)// YUyg.Tr: *anğlimak* “dinlemek, işitmek, duymak” (14)// Moğ-Les: *agudala-/üdda-* “altüst ederek aramak” (26); *anghar-/anhāra-* “dikkatini vermek; dikkatlice bakmak, kulak vermek” (73); *ajcira-/ancira-* “anlamak” (75).

● BL: *alkum* (آلقوم) “*alsam*” (11b). Doğru biçimi ve anlamı: *algum* (الغوم) “alırım; alacağım; alsam gerek”. Bk. AŞ (12a), SG (157).

● BL: *aldarmak* (آلدارماق) “*aldanmak*” (12a). Doğru biçimi ve anlamı: *aldaramak* (آلداراماق) “heyecanlanmak; ızdırap ve acı çekmek”. Bk. SG (163)// AŞ: *aldara-* “ızdırap çekmek; infial, gücenmek, aldırmaq; etkilenmek; kendini kaybetmek, kendinden geçmek” (11a)// Krgz.Tr: *aldıra-* “şaşalamak, apışmak; güçten düşmek, gevşemek” (25); *alcı-* “yanılmak; bunamak; saçmalamak” (22)// Mlk.Tr: *alca-* “şaşırmak, yanılmak” (78)// YUyg.Tr: *aldirimak* [~*aşukmak*] “acele etmek” (9); *alcimak* “aklını kaybetmek; çıldırmak” (8)// Trkm.Tr: *alcıra-* “şaşırmak” (28)// Derleme: *aldırmak* “eziyet çektiirmek; yormak, hamlatmak”// Moğ-Les: *alda-* “yitirmek, kaybetmek; kontrolü kaybetmek; yanılmak” (47); *aldara-/aldra-* “gevşemek, çözülmek; kurtulmak, bırakılmak; kaybolmak, yok olmak; gücünü veya cesaretini kaybetmek, bedence zayıflamak” (49); *alca-* “acı çekmek, dayanamamak”; *alciya-/aljā-* “yorgun düşmek; üzülme; başı derde girmek” (55).

● BL: *aldaray* (آلدارای) “*Aldarmak* eyleminin kiplerindendir” (12b). Doğru anlamı: *aldaray* (آلدارای) “*Aldarmak* eyleminin kiplerindendir: heyecanlanayım; ızdırap ve acı çekeyim”. Bk. AŞ (11a), SG (163).

● BL: *aldarğay* (آلدارغای) “*Aldaray*’ın pekiştirilmiş biçimidir” (12b). Doğru biçimi ve anlamı: *aldarağay* (آلداراغای) “heyecanlanır; ızdırap ve acı çeker”. Bk. SG (164).

● BL: *aşkılmak* (آشقیلماق) “*baştan savılmak*”; *aşkı* (آشقیل) “*baştan savıl!*” (13b). Doğru biçimi ve anlamı: *aşmak* (آشماق) “aşmak”; *aşkı* (آشقیل) “aş!”. BL yazarı, SG yazarının da söylediği gibi (140), emir biçimi olan *aş-kıl*’ı eylem tabanı sanarak bu mastarı ortaya çıkarmıştır// SG: *aşğıl* “aş, tecavüz et” (140).

● BL: *örülmak* (آوروولماق) “*örmek*” (15b). Doğru biçimi ve anlamı: *örülmek* (آوروولماق) “örülmek”. Bu eserde eklemle sırasında büyük ünlü uyumunun bozulması yaygın bir durum değildir. Bk. SG (229), DLT (791), YUyg.Tr (307), Trkm.Tr (507).

● BL: *oyul* (ويول) “oyulmak” (18a). Doğru biçimi: *oyul* (ويول) “oyul!”. Bk. SG (312), DLT (781), CC (149), Krgz.Tr (605), YUyg.Tr (302), Trkm.Tr (499).

Dört Dīvān'dan:

Ey köz ansız özge yüz körmekni kılmış-sin heves

Hicr tığidin *oyul* yā-ḥod Nevāyî'din uyal

Bk. SG (312), GS (304, 399), GS-Özb (G. 385), Külliyyat-Yazma-TB (81), Külliyyat-Yazma2 (96), Divan-Yazma (358).

• BL: *öçkusi* (اوچقوسی) “söndürmek” (18b). Doğru biçimi ve anlamı: *öçgüsi* (اوچقوسی) “sönecek”. Bk. SG (215).

• BL: *otlaş* (وتلاش) “ateşli, ateşin” (19a). Doğru biçimi ve anlamı: *ötleş* “kat, bölüm”. BL yazarı, sözcüğü *ot* ile bağdaştırarak bu anlamı vermiş olmalıdır. Bk. FK (358, 380/4: yüz *ötleş* belâ), TM (155, T711b/7: yêti *ötleş* öy içinde).

• BL: *otlaş otlaş* (وتلاش وتلاش) “ateşli ateşli, ateşin ateşin” (19a). Doğru biçimi ve anlamı: *ötleş ötleş* “kat kat, bölüm bölüm”. BL yazarı, sözcüğü *ot* ile bağdaştırarak bu anlamı vermiş olmalıdır// AŞ: *ötleş ötleş* “kat kat, bölüm bölüm; art arda” (40a). Bk. FK (156, 158)// SG: *ötleş ötleş* “iç içe; kat kat, bölüm bölüm” (212)// Trkm.Tr: *ötlem ötleme* “iç içe odalardan oluşan bina” (508).

• BL: *ölkanında* (اولقانقاندە) “ölmek çağından kinayedir” (23b). Doğru biçimi ve anlamı: *ulğayğanda* (اولغايقانده) “büyüdüğünde; kocadığında”// AŞ: *ulğanganda* “büyüdüğü zaman; yaşlılık çağı” (51a). Bk. SG (294), NŞ (226, 226), NŞ-Özb (G.226), Külliyyat-Yazma-TB (185)// Bk. CC (205), Kzk.Tr (584), Krgz.Tr (782), YUyg.Tr (436)// DLT: *ulgat-ulgaē-* (920).

• BL: *itmenip* (ایتمانیپ) “çekinmiş” (27a). Doğru biçimi: *iyemenip* (ایمانیب). Bk. AŞ (15b), SG (406), BV (42, 56), BV-Özb (G.56), Külliyyat-Yazma-TB (281), Külliyyat-Yazma2 (298), Divan-Yazma (70)// AŞ: *eymenmek* “utanmak; kaçınmak, çekinmek, gocunmak” (15b)// SG: “çekinmek; utanmak” (406)// DLT (652), YUyg.Tr (119), Trkm.Tr (208): *eymen-* “utanıp çekinmek”// CC: *emen-/imen-* “utanmak; sıkılmak; çekinmek” (62)// Krgz.Tr: *iyemen-* “sıkılmak; utanmak” (375)// Tatar.Tr: *imen-* “korkmak, ürkmek” (118)// Derleme: *eymenmek/imenmek* “utanmak; sıkılmak; çekinmek”// Moğ-Les: *ayu/ay-* “korkmak” (40); *emiye-/emee-* “korkmak; mahcup olmak” (498).

• BL: *ilmeğeni* (ایلمهگانی) “anlamamak, fark etmemek, dikkate almamak” (31b). Doğru biçimi: *ılmağanı* (ایلمهگانی) “anlamadığı, fark etmediği, dikkate almadığı, ilgilenmediği”// AŞ: *ilmeğeni* “gözüne iştirmeyeni, iltifat etmeyeni” (32a)// SG: *ılmağ* “almak; dikkate almak”; *ılmağan* “almayan; almamış; almamak” (390)// AŞ: *ılmağ/ılmek* “iştirmek; iltifat etmek”

(32a)// SG: *ilmaḵ* “almak; tutmak; dikkate almak” (390)// DLT: *il-* “(diken vb. takılıp) çekmek” (664)// CC (82), Mlk.Tr (228): *ilin-* “takılmak”// Krgz.Tr: *il-* “takmak, iliştiirmek, asmak”; *közgö il-* “görmek, farkına varmak, itibar etmek” (366)// Tatar.Tr: *el-* “takmak, iliştiirmek; asmak” (83)// YUyg.Tr: *ilmaḵ* “asmak” (175)// Trkm.Tr: *il-/iliş-* “ilişmek; tutmak; ele geçmek” (374/375)// Moğ-Les: *elgü-/ölgö-/ölgü-* “takmak, iliştiirmek” (492).

Ferhād u Şīrīn'den:

Anıñ ħükmiğa pervā kılmaganı

Esāsın közge muṭlaḵ *ilmaḵanı*

Bk. FŞ (404, XLIV/30), FŞ-Özb (XLIV), Külliyyat-Yazma-TB (575).

• BL: başlaḵan (باشلاقان) “önden giden, bir takımın başı” (38a). Doğru biçimi: başlaḵan (باشلاغان). Bk. SG (442), AŞ (57b).

• BL: bütremek (بوتراماك) “dağılmak, perişan olmak, saçılmak, yayılmak” (40a). Doğru biçimi: butramak (بوتراماق). Bk. AŞ (64a), SG (471)// Moğ-Les: butara-/butra- (227).

• BL: bulḵanmak “bulanmak, karışmak” (بولغانماق) (40b). Doğru biçimi: bulḵanmak (بولغانماق). Bk. SG (512).

• BL: bulḵanur (بولغانور) (40b). Doğru biçimi: bulḵanur (بولغانور) “bulanır, karışır”. Bk. AŞ (70a), SG (512).

• BL: bolḵu (بولقو) “bir şeyin olması, olmak” (41a-41b). Doğru biçimi: bolḡu (بولغو). BL'de verilen öremte bolḵu dik geçmektedir// AŞ (69a), SG (511): bolḡu dik. Bk. NŞ (72, 72), NŞ-Özb (G.72), Külliyyat-Yazma-TB (158).

• BL: bēyüḵ (/b/ esre ile) (بيوك) (41b). Doğru biçimi: bēyik (بييك) “büyük”. BL'de bēyüḵ için FK'den verilen şiir örneğinde geçen bu sözcük, bēyik olmalıdır. Bk. FK (612, 667/3), FK-Özb (G.637/3), Külliyyat-Yazma2 (527)// SG (557), Alt.Tr (41): biyik// AŞ (59b), Trkm.Tr (62): beyik// DLT: bedük/beğük “büyük, yüce” (580)// CC: beyik “büyük, yüce” (31)// Kzk.Tr (89), Krgz.Tr (124), Mlk.Tr (124): biyik “yüksek”// YUyg.Tr: büyük “büyük” (55)// Azb.Tr: böyük “büyük” (109)// Moğ-Les: büdügün/büdün/bidügün “büyük” (232).

• BL: pīrpīrek (پيرپيرك) “bir tür kuş” (43a). Doğru biçimi ve anlamı: pīrpīrek/fīrfīrek (پيرپيرك / فرفرك) “fırlıdak; kelebek”. BL'de HE'den verilen öremte geçen bu sözcük fīrfīrek “fırlıdak; topaç” olmalıdır. Bk. SG (836/1022), HE (181, XXVIII/45), HE-Özb (XXVIII), Külliyyat-Yazma-TB (430)// SG: fīrfīrek “ağaçtan yapılan topaç” (1022)// BR-Muin: ferfer/ferfere “fırlıdak”; ferferük “topaç” (1466)// Özb.Tr.İzahlı: pīrpīrāk “fırlıdak” (I/587// Derleme:

perperik “kelebek”; fîrîra “fırıldak; topaç”.

• BL: talaç (تالاج) “talan edilmiş, yağmalanmış” (43a). Doğru anlamı: “îri ela göz; şaşı göz”. Bk. NŞ (96, 96)// AŞ: talaç “eğri gözlü” (76b)// SG: talac “îri ela göz; Fârsî’de: ses, şamata, gürültü” (600).

• BL: taşkunmak (تاشقونماق) “taşmak” (45a). Doğru biçimi: taşmak (تاشماق) “taşmak”. taş-kunça sözcüğü, taşkun-ça biçiminde hecelenerek taşkun- eylemi ortaya çıkarılmıştır. Bk. AŞ (75b), SG (578), NŞ (160, 160), DLT (860), Tatar.Tr (267), YUyg.Tr (393)// Mpğ-Les: çalgi- “sıçramak (bir kapta taşınan sıvı vs.)” (262).

• BL: türmed (تُرمد) “kadeh” (50b). Doğru biçimi ve anlamı: tundi (توندی) “dindi, durdu”. BL’de şu örnek verilmiştir: Tuttı Behrām cām-ı nîlûferî / Türmedî kim yasılğay ol siperî (50b). Bu beyitl SG: İtti Behrām cām-ı nîlûferî / Tundi kim yasalğay ol siperî (93). Bk. SS (306, 3314), SS-Özb (XXIV), Külliyyat-Yazma1 (768), Külliyyat-Yazma-TB (754), Hamse-Taşbasma (335)// AŞ: tun- “güneş veya ateşe dikkatle bakıp göz donmak” (99b)// SG: tunmak “karmak; göz karmak, kamaşmak” (702/708)// DLT: tun- “gök bulutlanmak, kapanmak; tıkanmak, kapanmak” (900)// Vambéry (267), Radloff (766): tun- “düşünmek, derin derin düşünmek”// Fazilov: tunmak “dinlenmek, rahatlamak; durmak” (III/255)// Krgz.Tr: tun- “dinmek; durulmak; ağırlaşmak” (759); tunar- “karmak, karanlık basmak; kör olmak”; tuncura- “tam bir rahat ve sükûn içinde bulunmak; kederli ve düşünceli olmak” (760)// Mlk.Tr: tunuk- “tıkanmak, boğulmak” (409)// Derleme: tun- “susmak”; tum-/tun- “suya batmak, dalmak”; dun- “kederlenmek, düşünmek; dinmek, durmak”// Azb.Tr.Ağz: tum- “düşünceye dalmak, gözü donmak”// Moğ-Les: tunu-/tuna-/tung- “yığılmak, çökmek; durulmak, berraklaşmak” (1300).

• BL: dögük (دوگوک) “ıslık” (57b). BL’de GS’den verilen ömekte geçen dögük demek (دوگوک دیماک) ibaresinin doğru biçimi ve anlamı: düküldemek (دوکولدماک) “çarpmak; takırdamak”.

Dört Dīvān’dan:

Nê tüş ki hicri belâsın körerde sêskensem

Düküldemek bile hoşnımı oyğatur yüregim.

Bk. AŞ (120b), SG (864/1122), GS (314, 414), GS-Özb (G.400), Külliyyat-Yazma2 (98), Külliyyat-Yazma-TB (84: dögükdemek), Divan-Yazma (369)// SG (864): دوگولدماک دوگوکدماک (/g/ ile)// AŞ: döküldemek (120a/570)// Şemsiyev: düküldemek (201)// Krgz.Tr: düküldö- (316)// YUyg.Tr: düküldimek/dükürlimek (107)// Trkm.Tr: dükürde- (181).

• BL: salku (سالقو) “atılmış” (60a). Doğru biçimi ve anlamı: salğu (سالغو) “atılacak;

atacak". BL'de verilen örnekte de salku dik geçmektedir. Bk. SG (899: salgu dik), SG (1116-1117), GS (267, 346), GS-Özb (G.334).

• BL: sançış (سانچیش) "batırma aleti" (60b). Doğru anlamı: "karşılıklı batırma, süngüleşme". Bk. SG (908)// CC: sançış "savaş, çatışma" (160)// YUyg.Tr: sançış "sokma, batırma, iğneleme, incitme" (340).

• BL: sêrmemağ (سيرماماğ) "çalmak, aşırnak, kapmak" (62b). Doğru biçimi: sêrmemek (سيرماماك). Bu eserde ekleme sırasında büyük ünlü uyumunun bozulması yaygın bir durum değildir. Bk. SG (969), AŞ (128a)// Krgz.Tr: serme- "kapmak maksadıyla eli şiddetle uzatmak" (647).

• BL: şimçakdur (شيمچاقدور) "emecektir" (64a). Doğru biçimi: şimeçektür (شيمچاكدور)// SG (1010), Özb.Tr: şim- (114)// Krgz.Tr: şimir- "sömürmek" (689)// Moğ-Les: sime-/simi-/şime- (1100).

• BL: felür (فلور) (65a). Doğru biçimi: fülür/filür (فلوری فلوری) "bir tür dirhem, bir tür gümüş sikke". Bk. SG (1434), NŞ (503, 505), NŞ-Özb (G.504), Külliyyat-Yazma-TB (233), Dehhuda.

• BL: kaniç (قنيچ) "eğilim, istek" (65b). Doğru biçimi ve anlamı: sağınç (ساغينچ) "düşünce; hayal, tasavvur, tasar". Bk. AŞ (123a), SG (895), HE (141, XXII/98)// DLT: sakınç "keder, gam, kaygı" (800)// CC: sağınç "düşünce" (158)// Krgz.Tr: sağınıç "özlem, hasret" (629)// Trkm.Tr: sağınç "duraksama, tereddüt" (553).

• BL: kab kab (قَب قَب) "parça parça" (68b). Doğru biçimi ve anlamı: kıyıp kıyıp (قَييب قَييب) "kıyıp kıyıp, uygun bularak, reva görerek". Bk. SG (1166).

• BL: konkan (قونقان) "konan, inip oturan" (70a). Doğru biçimi: konğan (قونغان). Bk. SG (1130).

• BL: kalmaş (قالماش) "paylama, incitme" (72a). Doğru anlamı: "boş söz, saçma sapan konuşma". BL'de verilen anlama uygun düşen madde, Kalış (قالیش) olmalıdır. Bk. SG (1072: Köngül kalış), LM (208, 1805)// Krgz.Tr (503), YUyg.Tr (205): köngül kal- "küsmek, gücenmek, gönüllü kalmak"// SG: kalmaş/kolmaş (1072/1128)// BR-Muin: kalmaş "boş, saçma sapan" (1539)// FV: kolmaş "boş, saçma sapan" (690)// Derleme: kalmaş "dönek, kötü, sözünde durmayan, kalles"; kolmaşık "şımarık, çaçaron".

• BL: kirze (کِرزه) (/k/ ile) "güçlü" (75b). Doğru biçimi ve anlamı: gürze (گُرزه) "başı büyük, çok zehirli ve çizgili bir yılan türü; fare; gürz, topuz". Bk. Sİ (289, 3624)// SG: gerze

(1439)// BR-Muin: gerze/gürze (1794).

• BL: mayruk (ميروق) “kul, köle; goncanın perdesi” (77a). Doğru anlamı: “ayağı eğri, ayağı sakat”. Bk. SG (1247), AŞ (174a), BV (248, 321), BV-Özb (G.318), Külliyyat-Yazma2 (345)// AŞ: “eğri, ayıplı” (174a)// DLT: maygak “paytak kimse” (762)// Kıpçak (TZ): mayruk “seyrek ve eğri dişli olan” (178)// Alt.Tr: mayrık “eğri; çarpık; eğri ayaklı” (133)// Krgz.Tr: maymak “eğri bacaklı” (558); mayrık “yamuk; ezik; eğri bacaklı” (559)// YUyg.Tr: maymak/maytuk “eğri bacaklı, paytak” (263)// Trkm.Tr: mayır- “sakat etmek” (449); maymık “eğri”; mayrık “yorgun”; maytık “topal, aksak” (450)// Moğ-Les: mayga “çarpık bacaklı” (816); mayrag “sadece birkaç dişi kalmış, dişsiz, kör bıçak; yıpranmış köşe”; maymagar “sarsak yürüyüşlü” (817); muruy “buruk, eğri, yamuk” (863).

• BL: yanğag (ياناڭاغ) “ceviz” (81a); yanğak (ياناڭاق) “yanak” (82b). Doğru biçimi: yanğag/yanğak (ياناڭاغ/ياناڭاق) “yanak; ceviz”// SG: yanğag/yanğak “yanak; ceviz” (1338)// AŞ: yanğag/yanğak “yanak” (183a)// DLT: yagak “ceviz” (940); yanğak “ağzın iki yanında dişlerin oturduğu kemik; yan, kenar” (949)// CC: yangak/yaak “yanak, çene kemiği” (218)// Krgz.Tr: canğak “ceviz” (175); caak “çene; yanak; yan, kenar” (158)// YUyg.Tr: yanğak “ceviz; yanak” (458-459)// Derleme: yangak “ceviz”// Moğ-Les: sina/sinaga “şakak, yanak, elmacık kemiği” (1101).

• BL: yalanmak (يالانماق) “yaltaklanmak” (82b). Doğru biçimi: yalınmak (يالينماق) “yalvarmak; yaltaklanmak”. Bk. AŞ (185a-185b), SG (1325), CC (216), Trkm.Tr (673)// Krgz.Tr: calın- (168)// YUyg.Tr: yelinmak (465).

• BL: yeşilmaq (ييشيلماق) “çözülmek, açılmak” (85a). Doğru biçimi: yeşilmek (ييشيلمك). Bu eserde ekleme sırasında büyük ünlü uyumunun bozulması yaygın bir durum değildir. Bk. SG (1383), AŞ (187a)// YUyg.Tr: yeşilmek (466).

3.2. Yanlış olma ihtimali bulunan maddeler veya anlamlandırmalar

• BL: sanğur (سانقور) “samura benzer bir hayvan” (60b). Doğru biçimi ve anlamı: sunğur (سُنقور) “sungur”// FV: sanğur (682)// SG: سونقور (957)// BR-TDK: sunğur (697)// AŞ: سونقار (135b)// DLT: sunğkur (836)// CC: songgur (168)// Kzk.Tr: sunğqar (494)// Krgz.Tr: şumkar (692)// YUyg.Tr: şunğkar (382)// Trkm.Tr: şunkar (611)// Moğ-Les: *singhur/songhur/sonhor* (1104).

3.3. Kaynaklara yapılan yanlış göndermeler

• BL: aldağ (الداغ) maddesinde (12a) Hayretü'l-Ebrâr'dan alındığı söylenen örnek, Maḥzen-i Mîr Ḥaydar'da bulunmaktadır. Bk. AŞ (10b), SG (167), ME (113/20b, 570).

3.4. Madde başlarının altında verilen örneklerdeki yanlışlıklar

- BL: *boydaş* maddesi (40b).

Dört Dîvân'dan:

Nê 'aceb serv-i sehîğa ênmeşe başınğ sêninğ

Kim êmestür kadd u ra'nâlıkda boydaşınğ sêninğ

sehîğa| BL: sehîka// kadd| BL: zîb. Bk. BV (270, 355), BV-Özb (G.352).

4. Sonuç

Çağatay Türkçesi-Farsça olan ve örnek şiirler içeren bu sözlük, Safevîlerin son hükümdarı Şah Sultan Hüseyin (hük. 1694-1722) zamanında ve onun buyruğuyla Ali Şîr Nevâyî'nin eserlerinden yararlanmak üzere İmânî mahlaslı Tâli'-i Hirevî tarafından yazılmıştır. Diğer Çağatay Türkçesi sözlüklerinde olduğu gibi bu sözlükte bazı yanlışlar bulunmaktadır. Bunların bir kısmı yararlanıldığı eserlerde olan ve düzeltilmeden esere alınan hususlar, bir kısmı ise Çağatay Türkçesi metinlerinin yanlış okunuşundan kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada sözlükte yer alan yanlış veya yanlış olma ihtimali bulunan maddeler ve anlamlandırmalar, kaynaklara yapılan yanlış göndermeler ve madde başlarının altında verilen örneklerdeki yanlışlıklar ortaya konulmuş, Türkologları uzun zaman uğraştırıp yanlışlığa düşüren şüpheli sözcüklerin kaynakları belirtilerek bir çözüm getirilmeye çalışılmıştır. Bunların sayesinde sözlüklere giren birçok yanlışın düzeltilebileceğini düşünmekteyiz.

Kısaltmalar

Bk.	Bakınız
H.	hicri
hük.	hüküm sürdüğü tarih
hızl.	yayına hazırlayan
Ktp.	Kütüphanesi
nr.	numara
Ş.	şemsi

TDK Türk Dil Kurumu
Tr. Türkçesi
yay. yayınları

Kaynaklar

- ‘Abdu’llāh Vaṣṣāf. Tārīḫ-i Vaṣṣāf (Ferheng-i Vaṣṣāf bölümü). İran-Tahran Meclis Ktp., Sebt nr. 2221 taş basması (Bombay, H. 1269). **FV**
- Abik, Ayşehan Deniz (1993). Ali Şir Nevayî’nin Risaleleri Tarih-i Enbiya ve Hükema, Tarih-i Müluk-i Acem, Münşeat: Metin Gramatikal İndeks-Sözlük (2 cilt). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. **TM**
- Akdoğan, Yaşar (1999). Azerbaycan Türkçesi’nden TürkiyeTürkçesi’ne Büyük Sözlük. İstanbul: Beşir. **Azb.Tr**
- ‘Alî Şîr Nevâyî (20 cilt) (1987-2003). Taşkent: Özbekistan SSR Fenler Akademiyası. **Eser-Özb**
- ‘Alî-şîr Nevâyî. Dîvân-ı Ğazaliyyât-ı Nevâyî. İran-Tahran Meclis Ktp., nr. 15229 el yazması. **Divan-Yazma**
- ‘Alî-şîr Nevâyî. Ğamse-yi Emîr ‘Alî-şîr Nevâyî. İran-Tahran Meclis Ktp., nr. 214629 taş basması. **Ğamse-Taşbasma**
- ‘Alî-şîr Nevâyî. Külliyyât-ı Nevâyî. cilt I, Fransa-Millî (Paris Bibliotheque Nationale) Ktp., nr. 316 el yazması. **Külliyyat-Yazma1**
- ‘Alî-şîr Nevâyî. Külliyyât-ı Nevâyî. cilt II, Fransa-Millî (Paris Bibliotheque Nationale) Ktp., nr. 317 el yazması. **Külliyyat-Yazma2**
- ‘Alî-şîr Nevâyî. Külliyyât-ı Nevâyî. Tebriz-Millî Ktp., nr. 3582 el yazması. **Külliyyat-Yazma-TB**
- Behbutov, Sefî (1999-2003). Azerbaycan Dialektoloji Lügati. cilt I-II, Ankara: TDK. **Azb.Tr.Ağız**
- Borovkov, A. K. (1961). Bedâ’i‘ Al-Luğat: Slovar Tālî‘ İmānî Geratskogo K Soçineniyam Alişera Navoi. Moskova: Akademiya Nauk SSSR İnstitut Narodov Azil. **BL**
- Clauson, Sir Gerard (1972). An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish. London: Oxford Üniversitesi.
- Danışpejuh, Muhammed Taki (Ş.1357). Fihrist-i Nüshaha-yı Hattî-yi Kitabhane-yi Merkezi-yi Danişgah-i Tahran. cilt 16, Tahran: Danişgah-i Tahran.
- Dehhuda, Ali Ekber (Ş.1377). Lügat-Name-yi Dehhuda. Tahran: Müessese-yi Çap ve İntilarat-ı Danişgah-ı Tahran. **Dehhuda**
- Erbay, Fatih (2008). W. Radloff’un ‘Opit Slovary Tyurkskih Nareçiy’ Adlı Eseri ve Eserde Geçen Çağatay Türkçesine Ait Kelimelerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. **Radloff**
- Ercilasun, Ahmet Bican, Akkoyunlu, Ziyat (2014). Kâşgarlı Mahmud: Dîvānu Lugātî’t-Türk. Ankara: TDK. **DLT**
- Fazilov, Ergaş (1985). Ali Şer Nevaî Asarları Tilining İzahli Lugati. cilt I-IV, Taşkent 1983-. **Fazilov**
- Gözütok, Avni (2008). Haydar Tilbe: Mahzenü’l-Esrâr. Erzurum: Fenomen. **ME**

- Grönbech, K. (1992). Kuman Lehçesi Sözlüğü: Codex Cumanicus'un Türkçe Sözlük Dizini. çev. Kemal Aytaç, Ankara: Kültür Bakanlığı. **CC**
- Gülçin-i Maani, Ahmed, İrfaniyan, Gulamali (Ş.1372). Fihrist-i Kütüb-i Hattî-yi Kitabhane-yi Merkezi-yi Astan-ı Kuds-ı Razavî. cilt 13, Meşhed: Kitabhane-yi Merkezi-yi Astan-ı Kuds-ı Razavî.
- Gürsoy, E., Duranlı, N. M. (1999). Altayca-Türkçe Sözlük. Ankara: TDK. **Alt.Tr**
- Kaçalin, Mustafa (2011). Niyâzi: Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar (el-Lugâtu'n-Nevâiyye ve'l-İstişhâdâtü'l-Cağâtâiyye). Ankara: TDK. **AŞ**
- Karaörs, Metin (2006). 'Alî Şîr Nevâyî: Nevâdirü's-Şebâb. Ankara: TDK. **NŞ**
- Kaya, Önal (1996). 'Alî Şîr Nevâyî: Fevâidü'l-Kiber. Ankara: TDK. **FK**
- Koç, Kenan, Baynıyazov, Aybek, Başkapan, Vehbi (2003). Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü. Ankara: Akçağ. **Kzk.Tr**
- Kut, Günay (2003). 'Alî Şîr Nevâyî Ğarâ'ibü's-Şığar: İnceleme-Karşılaştırmalı Metin. Ankara: TDK. **GS**
- Lessing, Ferdinand (2003). Moğolca-Türkçe Sözlük. cilt I-II, çev. Günay Karaağaç, Ankara: TDK. **Moğ-Les**
- Magrufova, Z. M. (1981). Özbek Tilining İzahlı lûgati. cilt I-II, Moskova. **Özb.Tr.İzahlı**
- Mirza Mehdi Han Esterabadî. Senglah. İran-Tahrân Milli Ktp., nr. F-1141 el yazması. **SG**
- Muhammed Hüseyin Bin Halef-i Tebrizî (Ş. 1342). Burhan-ı Katı. cilt I-V, hzl. Muhammed Muin, Tahrân: İbn-i Sina Kitabçısı. **BR-Muin**
- Muhammed Hüseyin Bin Halef-i Tebrizî (2000). Burhân-ı Katı. çev. Mütercim Âsım Efendi, hzl. Mürsel Öztürk, Derya Örs, Ankara: TDK. **BR-TDK**
- Necip, Emir Necipoviç (2008). Yeni Uygur Türkçesi sözlüğü. çev. İklil Kurban, 2. baskı, Ankara: TDK. **YUyg.Tr**
- Orucov, Aliheyder (2006). Azerbaycan Dilinin İzahlı Lûgeti. cilt I-IV, Bakı: Şerq-Qerb. **Azb.Tr.İzahlı**
- Öner, Mustafa (2009). Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü. Ankara: TDK. **Tatar.Tr**
- Rahimi, Farhad (2014). Çağatay Türkçesi Edebiyatı Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. Turkish Studies, 9 (3), Ankara, s. 1157-1218.
- Rahimi, Farhad (2017). İran Kitaplıklarında Bulunan Çağatay Türkçesi Sözlükleri. Teke Dergisi, sayı 6/4, s. 2067-2079.
- Rahimi, Farhad (2018). Çağatay Türkçesi Sözlükleri Bibliyografyası. Teke Dergisi, sayı 7/1, s. 69-104.
- Rahimi, Farhad (2018). Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü. Ankara: Akçağ.
- Rahimi, Farhad (2018). Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü Üzerine. Teke Dergisi, sayı 7/2, s. 663-704.
- Rahimi, Farhad (2018). Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Sözcük Bilimi Açısından Değerlendirilmesi. Teke Dergisi, sayı 7/3, s. 1472-1499.
- Rahimi, Farhad (2019). Abuşka Sözlüğündeki Yanlışlar Üzerine. Teke Dergisi, sayı 8/3, s. 1293-1312.
- Rahimi, Farhad (2019). Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Sözlük Bilimi Açısından Değerlendirilmesi. Teke Dergisi, sayı 8/1, s. 53-92.
- Rahimi, Farhad (2020). Senglah Sözlüğündeki Yanlışlar Üzerine. Teke Dergisi, sayı 9/2, s. 530-552.
- Sabir, Muhammed (1961). Ali Şîr Nevâî'nin İlk Mesnevisi Hayretü'l-Ebrar Hakkında Araştırmalar:

- Edisyon Kritik-İmlâ-Dil Hususiyetleri ve Lügatçe. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Türkiyat Enstitüsü nüshası). **HE**
- Şavk, Ülkü Çelik (2011). ‘Ali Şîr Nevâyî: Leylî vü Mecnûn. 2. baskı, Ankara: TDK. **LM**
- Şemsiyev, Parsa, İbrahimov, Sabircan (1972). Ali Şer Nevaîy Asarları Lugati. Taşkent. **Şemsiyev**
- Şirazi, İbn-i Yusuf (Ş.1318). Fihrist-i Kitabhane-yi Medrese-yi Ali-yi Sipehsalar. cilt 2, Tahran: Çaphane-yi Meclis.
- Tavkul, U. (2000). Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü. Ankara: TDK. **Mlk.Tr**
- TDK (1993). Derleme Sözlüğü. cilt I-IX, 2. baskı, Ankara: TDK. **Derleme**
- Tekin, Gönül Alpay (1994). ‘Alî Şîr Nevâyî Ferhâd ü Şîrîn: İnceleme-Metin. Ankara: TDK. **FŞ**
- Tekin, T., Ölmez, M., Ceylan, E., Ölmez, Z., Eker, S. (1995). Türkmence-Türkçe Sözlük. Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 18, Ankara. **Trkm.Tr**
- Toparlı, Recep (2007). Kıpçak Türkçesi Sözlüğü (2. baskı). Ankara: TDK. **Kıpçak**
- Tören, Hatice (2001). ‘Alî Şîr Nevâyî Sedde-i İskenderî: İnceleme-Metin. Ankara: TDK. **Sİ**
- Tural, Güzin (1993). Ali Şîr Nevâyî, Seb’a-i Seyyâre Metin-Dizin. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. **SS**
- Türkay, Kaya (2002). ‘Alî Şîr Nevâyî: Bedâiyü’l-Vasâf Üçüncü Dîvân. Ankara: TDK. **BV**
- Üstadi, Rıza (1354). Fihrist-i Nûshaha-yı Hattî-yi Kitabhane-yi Medrese-yi Hüccetiyye-yi Kum. Kum: Çaphane-yi Mehr Üstüvar-ı Kum.
- Vambery, Herrmann (1867). Čagataische Sprachstudien [Çağatayca Dil Araştırmaları]. Leipzig. **Vambery**
- Yaman, E., Mahmud, N. (1998). Özbek Türkçesi-Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi-Özbek Türkçesi Karşılıklar Kılavuzu. Ankara: TDK. **Özb.Tr**
- Yudahin, K. (1988). Kırgız Sözlüğü. çev. Abdullah Taymas, Ankara: TDK. **Krgz.Tr**

Farhad Rahimi <https://orcid.org/0000-0003-1819-6577>

Dr. Allame Tabatabaî Üniversitesi, Tahran - İran

E-Posta: farhad_rahimi2007@yahoo.com

Yazı bilgisi:

Alındığı tarih: 19 Haziran 2020

Yayına kabul edildiği tarih: 24 Ekim 2020

E-yayın tarihi: 9 Ekim 2020

Çıktı sayfa sayısı: 15

Kaynak sayısı: 59